

Co-funded by
the European Union

National Office
Erasmus+UA
erasmusplus.org.ua

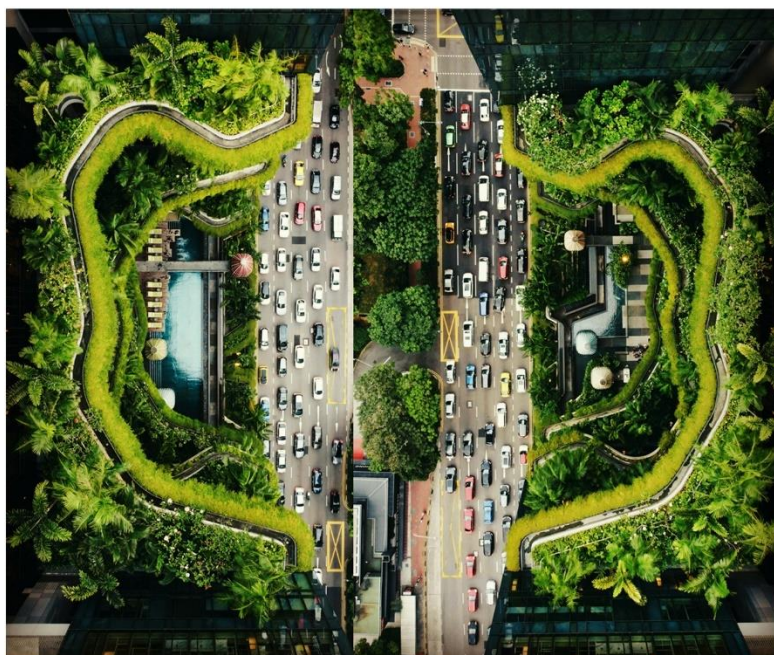
LUTSK
NATIONAL
TECHNICAL
UNIVERSITY

 **Politecnico
di Bari**

EVDOC
Joint Master Module Erasmus+ LNTU

Міністерство освіти і науки України
Національний Еразмус+ офіс в Україні
Луцький національний технічний університет
Політехнічний університет Барі, Італія
Луцька міська рада

Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період

Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції

20-21 травня 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТАЛІ РОЗУМНІ МІСТА ТА ТЕРИТОРІЇ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції

20-21 травня 2025 року

Луцьк
Луцький національний технічний університет
2025

УДК 711.4+504. 03

C-01

Рекомендовано

*Вченою радою Луцького національного технічного університету
(протокол № 10 від 31 травня 2025 р.)*

Рецензенти:

Вилгін Є. А. – д.держ.упр., професор, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця.

Цимбалюк І. О. – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту Волинського національного університету імені Лесі Українки

Редакційна колегія:

Вахович І. М. – д.е.н., професор (**головний редактор**); Кузьмак О. І. – д.е.н., професор (**заступник головного редактора**); Полінкевич О. М. – д.е.н., професор; Кузьмак О. М. – д.е.н., професор; Войчук М. В. – к.е.н.; П'єрпаоло Понтрандольфо - професор Політехнічного університету Барі, Італія.

Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у
C-01 повоєнний період: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 трав. 2025 р.) / відп.
ред. М. В. Войчук. Електрон. дані. Луцьк: ВІП ЛНТУ. 2025. 214 с.

ISBN 978-617-95522-0-5

У збірнику подано матеріали досліджень, виголошених на Міжнародній науково-практичній конференції «Сталі розумні міста та території: європейський досвід та можливості для України у повоєнний період», що була проведена командою проєкту Модуль Жана Моне «Європейські цінності та найкращі практики розвитку міст і територій на шляху до сталого розвитку» (101174676-EVDOC-ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH) ЛНТУ 20-21 травня 2025 року. У публікаціях висвітлено питання присвячені прогресивним принципам та перспективам впровадження досвіду ЄС щодо сталого розвитку міст і територій України у післявоєнній відбудові.

Для науковців, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться актуальними проблемами і перспективами розвитку економіки підприємства.

This publication was produced with the financial support of the European Union within the framework of the Jean Monnet Module project “European values and best practices in urban and territorial development towards sustainable development” (101174676-EVDOC-ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or Lutsk National Technical University. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Ця публікація здійснена за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках реалізації проєкту Модуль Жана Моне «Європейські цінності та найкращі практики розвитку міст і територій на шляху до сталого розвитку» (101174676-EVDOC-ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH).

Фінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Луцького національного технічного університету. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає грант, не несуть за них відповідальності.

УДК 711.4+504.03

ISBN 978-617-95522-0-5

© Войчук М. В. (упорядкування), 2025

© Войчук М. В. (обкладинка), 2025

© Луцький національний технічний університет, 2025

Гавкалова Н. Л., доктор економічних наук, професор

Куніцин О. М., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Під час повномасштабної війни публічні фінанси, як і інші сфери життя в Україні, зазнали значного впливу через вторгнення Російської Федерації. Тому вже з перших днів широкомасштабної війни виникла потреба збалансувати всю бюджетну систему: державні та місцеві бюджети. Після децентралізації, яка відбулася відносно нещодавно, територіальні громади отримали нові можливості та повноваження. Місцеві бюджети залишаються важливим елементом фінансової системи країни задля забезпечення розвитку територіальних громад. За останні кілька років в Україні відбувся процес визначення фінансової основи місцевих бюджетів, які мають на меті покращити фінансову стабільність територіальних громад та забезпечити ефективне використання місцевих ресурсів. В умовах повномасштабної війни фінансові потоки зменшилися, оскільки значна частина ресурсів були перенаправлені на потреби оборони, а місцеві бюджети втратили частину надходжень через наслідки військових дій: руйнації інфраструктури та переміщення людей. В цих умовах, на органи місцевого самоуправління покладено важливе завдання з коригування місцевих бюджетів, виходячи з реальних спроможностей та нагальних потреб територіальної громади. Крім того, виходячи з географічного розташування територіальної громади відносно поточної лінії фронту та території країни-агресора, нагальні потреби громад в умовах війни можуть значно відрізнятися, і цей фактор неодмінно треба враховувати при фінансовому плануванні. Порушення процесів стабільних надходжень до місцевих бюджетів, викликані воєнними діями, можуть також негативно вплинути на фінансову стійкість і тих об'єднаних територіальних громад, які знаходяться далеко від лінії фронту. Це може призвести до того, що місцеві громади втратять можливість виконувати необхідні соціальні програми, такі як виплата допомоги внутрішньо переміщеним особам, підтримка медичних установ, ремонт інфраструктури тощо.

У сучасному науковому дискурсі стійкість соціально-економічних систем, таких як територіальні громади, розглядається не лише як здатність залишатися в стабільному стані під час кризових впливів, але й враховує динаміку системи при порушенні цього стану [1]. Стійкість визначається як здатність системи не тільки протистояти зовнішнім впливам, але й ефективно їх поглинати, адаптуючись до змін таким чином, щоб зберігати свої ключові функції, структуру та взаємозв'язки, що забезпечує її цілісність та ідентичність [2]. У дослідженнях часто зустрічається дещо вузьке трактування стійкості, коли її визначають як здатність системи швидко повернутися до рівноважного стану після впливу шоків. Такий підхід базується на ідеї повернення до початкового стану, в якому система перебувала до початку кризового впливу. Варто підкреслити, що в цьому підході головним завданням є не просто підтримка стабільності, а забезпечення гнучкості системи через ефективне управління її адаптивними можливостями [3].

Фінансова стійкість є важливою складовою загальної стійкості територіальних громад, оскільки безпосередньо впливає на їх фінансовий добробут [4]. Дослідники М. Пітюлич, А. Крупка, В. Мінкович та О. Чакій визначають фінансову стійкість територіальної громади як її здатність стабільно за рахунок внутрішніх фінансових ресурсів забезпечувати розвиток у довгостроковій перспективі, тобто мати платоспроможність за умови дотримання такого співвідношення між власними та позиковими фінансовими ресурсами, при якому за рахунок власних засобів вирішуються проблеми у забезпеченні розвитку. Вони акцентують увагу саме на фінансовому аспекті та визначають детермінанти фінансової стійкості територіальних громад [5]: забезпечення достатнього обсягу доходів місцевих бюджетів; зниження рівня боргового навантаження та управління фінансовими ризиками; фінансове планування; моніторинг, контроль і аудит фінансових операцій.

В умовах повномасштабної війни, як абсолютної «точки шоку» проблематика збереження фінансової стійкості територіальних громад зазнає суттєвих змін з огляду на особливості зовнішніх впливів та чинників, які їх зумовили. Натомість повномасштабне військове вторгнення є непередбачуваним, порівняно зі зміною клімату чи пандемією, має змінний характер дій та непрогнозованість розвитку, оскільки залежить від великої кількості чинників [6]. Збереження стійкості в умовах війни, по суті, є незрівнянно важким викликом для органів місцевого самоврядування країн, які стикнулися з війною на своїй території. Крім того, фінансова стійкість держави в таких умовах не є запорукою вищого рівня стійкості громад, а їх спроможність протистояти потрясінням значно відрізняється залежно від розміру та потужності економіки [7]. Причини збереження стійкості одними громадами та її втрати іншими лежать у площині «вихідних умов» розвитку економіки, та можуть бути розглянуті в подальших дослідженнях.

Отже фінансова стійкість об'єднаної територіальної громади в умовах повномасштабної війни це здатність громади ефективно управляти фінансовими ресурсами, підтримуючи баланс доходів та витрат, зберігаючи стабільність та адаптуючись до змін у економічному середовищі. Вона передбачає не тільки відновлення після воєнних дій, але й здатність передбачати потенційні ризики та здійснювати проактивні заходи для їх мінімізації. Фінансова стійкість громади включає в себе внутрішні механізми управління, інноваційний підхід до ресурсного потенціалу, а також гнучкість у використанні нових можливостей для розвитку через залучення інвестицій, поліпшення соціальних і економічних умов, а також забезпечення доступу до фінансових та публічних послуг для всіх членів громади.

Holling C. S. Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*. 1973. Vol. 4. P. 1–23.

Walker B., Holling C., Carpenter S, Kinzig A. Resilience, adaptability and transformability in social-ecological systems. *Ecology and Society*. 2004. № 9. P. 5.

Levin S. A. Ecosystems and the biosphere as complex adaptive systems. *Ecosystems*, 1998. № 1. P. 431–436.

Mahul O., Signer B. L., Hamada H., Gamper C. D., Xu R., Himmelfarb A. Boosting financial resilience to disaster shocks: good practices and new frontiers. *World Bank Technical Contribution to the 2019 G20 Finance Ministers' and Central Bank Governors' Meeting*. Washington, D.C.: World Bank Group. 2019.

Пітюлич М., Крупка А., Мінкович В., Чакій О. Детермінанти розвитку та їх вплив на фінансову стійкість територіальних громад. *Регіональна економіка*. 2023. № 1. С. 34–44.

Скорик, М., Брухаль, В., Горелик, Д.. Фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад: проблеми та шляхи. *Молодий вчений*, №5 (117), 2023, С. 174-178.

Цимбалюк, І., Павліха, Н., Корнелюк, О. Місцеві бюджети як основа фінансової самостійності та конкурентоспроможності. *Економіка та суспільство*, №55, 2023.

*Дров'яніков М.Р., першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова*

МИР ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ГУМАНІТАРНО- ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР У КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ

Мир – це не лише відсутність війни, але й фундаментальна передумова для стабільного розвитку, довгострокового планування та економічного відновлення. У сучасному світі, особливо в умовах збройної агресії та гуманітарних катастроф, поняття миру набуває нових значень. З філософської точки зору, мир є не тільки етичною категорією, але й функціональною засадою для формування сталого суспільства, де соціальна злагода, законність, справедливість і економічна сталість тісно переплетені. Це особливо актуально для України, яка внаслідок російської агресії зазнала масштабних руйнувань, соціально-економічних втрат та трансформацій у структурі державного і місцевого управління.